

Høringsbrev – begjæring om fortsatt delvis allmenngjøring av Industriooverenskomsten/VO-delen for skips- og verftsindustrien

Vår ref.: 2020/9

Dato: 08.12.20

Med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. sender Tariffnemnda med dette utkast til forskrift om fortsatt delvis allmenngjøring av Industriooverenskomsten/VO-delen for skips- og verftsindustrien på høring. Det vises til forskrift om delvis allmenngjøring av Industriooverenskomsten for skips- og verftsindustrien av 11. oktober 2018 nr. 1698.

Det følger av allmenngjøringsloven § 7 andre punktum at allmenngjøringsforskrifter opphører å gjelde dersom partene i avtalen ikke har fremsatt krav om nytt vedtak innen en måned etter at tariffavtalen er avløst av en ny avtale. Landsorganisasjonen i Norge (LO) fremmet krav om fortsatt allmenngjøring i brev 23. oktober 2020. Industriooverenskomsten 2018-2020 ble avløst av ny avtale den 25. september 2020. Det innebærer at den eksisterende allmenngjøringsforskriften gjelder med de satser som fremgår av forskriften frem til Tariffnemnda treffer nytt vedtak, jf. allmenngjøringsloven § 7.

Begjæringen om allmenngjøring

I begjæringen fremholder LO og Fellesforbundet at utenlandsk arbeidskraft fortsatt er svært viktig for å holde oppe aktivitetsnivået i norsk skips- og verftsindustri, og at en høy andel av de utenlandske arbeidstakerne rekrutteres fra EU-land i Øst-Europa.

Fafo v/Bård Jordfald har i notat datert 19.10.20 utarbeidet en analyse av den lønnsmessig fordeling innenfor allmenngjorte områder. Analysen er basert på SSBs sin lønnsstatistikk som ble samlet inn i september 2018. Det fremgår her at det er registrert 9.700 lønnsforhold i manuelle yrker, hvorav 5.800 av disse hadde Norge som fødeland. Hele 40 prosent av de registrerte lønnsstakerne hadde dermed utenlandsk bakgrunn, hvilket er omtrent på samme nivå som i 2016. I tillegg kommer utsendte arbeidstakere til Norge fra utlandet. Statistikk fra Skatteetaten viser at det i løpet av 2019 var registrert 3 440 utsendte arbeidstakere til skips- og verftsindustrien.

Det er også en betydelig sysselsetting via bemanningsforetak, som ikke inngår i disse tallene, noe som også framkommer i Norsk Industris konjunkturrapport for 2020. Det fremgår av Fafo-notat 2017:12, Arbeidsutleie og selvstendig næringsdrivende, oppdaterte tall for 2016, at utenlandske arbeidstakere (og særlig østeuropeere) er sterkt overrepresentert blant ansatte i bemanningsforetak. LO fremholder at den reelle andelen utenlandske

arbeidstakere i skips- og verftsindustrien dermed etter alt å dømme er enda høyere enn det som framkommer av lønnsstatistikken for næringen.

Konjunktorene innen bransjen har vært i vekst. Ifølge Norsk Industris konjunkturrapport for 2020 har leverandørbedriftenes omsetning til petroleumsnæringen økt kraftig, og særlig har verftsindustrien økt produksjonen både fra kunder i petroleumssektoren og fra andre kunder som oppdrettsbedrifter og fergeselskap, samt at ett av verftene har fått en milliardkontrakt fra Forsvaret for bygging av tre moderne kystvaktskip.

Arbeidstilsynets tilsynsstatistikk viser et betydelig antall brudd på regelverket. Arbeidstilsynet har utarbeidet et notat som gjennomgår tilsyn med virksomhetenes etterlevelse av allmenngjøringen innen skips- og verftsindustrien.

Notatet viser at det i perioden 2018 til oktober 2020 ble gjennomført 50 tilsyn i skips- og verftsindustrien. Arbeidstilsynet har funnet ett eller flere avvik knyttet til allmenngjøringsregelverket i hele 50 prosent av tilsynene. Ifølge kontrollpunktene lønn og overtid ble det konstatert andel brudd på hhv 53 og 56 prosent. I tillegg kommer brudd på betaling av utenbys-/bortetillegg med 60 prosent.

I ovennevnte analyse fra Fafo v/Bård Jordfald fremgår det at 4 prosent av de sysselsatte i manuelle yrker i 2018 lå under minstesatsen for hjelpearbeider på 154,59 kroner i timen. Østeuropeiske arbeidstakere lå 6 prosent under, mens ikke bosatte arbeidstakere lå 5 prosent under.

Videre fremgår det at mens til sammen bare 7 prosent av de norske arbeidstakerne tjente under 180 kroner i timen, gjaldt dette 16 prosent av østeuropeerne, og hele 42 prosent av de ikke bosatte. LO fremholder at tallene må anses som høye ettersom statistikkgrunnlaget, som er hentet fra SSB, ikke inneholder lønnsversikt fra bemanningsbyråer - hvor innslaget av utenlandske arbeidstakere ligger høyt, og hvor det kan forventes at lønnsnivået blant disse generelt ligger lavere. Det samme gjelder i enda større grad utstasjonerte arbeidstakere fra utenlandske selskaper som heller ikke omfattes av datagrunnlaget.

LO fremholder at tallene viser med tydelighet at for en stor gruppe av arbeidsinnvandrere fastsettes lønn ut fra de allmenngjorte minstesatsene, og i en del tilfeller lavere, og at det ligger et kontinuerlig sterkt lavlønnspres i næringen.

Dersom det allmenngjorte lønnsgulvet fjernes, fremholder LO at det vil medføre høy risiko for at lønninger og tillegg som i dag er regulert gjennom forskriften, synker langt under tariffmessige standarder. LO fremholder at dette ikke bare vil innebære økt sosial dumping, men også gi svært uheldige virkninger for tariffbundne virksomheter som vil få en betydelig økning i lavlønnskonkurransen fra ikke tariffbundne bedrifter.

LO understreker at den allmenngjorte delen av Industrioverenskomsten som omfatter skips- og verftsindustrien er bærebjelken i frontfaget.

«Holden III utvalget», kom med sin rapport i mai 2014. Utvalgets oppdrag var å evaluere trepartssamarbeidet og hvor frontfagsmodellen var en del av dette. En av utvalgets

konklusjoner var at på grunn av den store arbeidsinnvandringen vil det være krevende å opprettholde organisasjonsgraden og gode standarder i arbeidslivet. Utvalget uttalte blant annet også at:

«Allmenngjøringsinstituttet spiller en viktig rolle ved å motvirke svært lave lønninger innen de bransjer der allmenngjøring er blitt vedtatt. Dette bidrar trolig til at arbeidsinnvandringen fungerer bedre både for Norge og for innvandrere som finner arbeid. Ettersom stort omfang av lavlønnskonkurranse i enkelte næringer også kan svekke troverdigheten til frontfagsmodellen, kan allmenngjøringsinstituttet medvirke til å bevare legitimiteten til denne modellen».

LO viser også til «Senter for lønnsdannelse Rapport nr. 1- 2015, Frontfagsmodellen i fortid, nåtid og fremtid», hvor det i rapportens sammendrag fremheves at:

«Hovedtrekkene ved den norske frontfagsmodellen er utviklet gjennom fleksible tilpasninger til endringer i økonomi og samfunn. Dens suksess skyldes at lønn fjernes som konkurransevirkemiddel, både mellom bedrifter og arbeidstakere. En aktiv finans- og pengepolitikk kan da oppnå full sysselsetning. Virkemiddelet er koordinerte tarifforhandlinger på tvers av grupper og sektorer. Trues tariffavtalens rolle og partenes koordinerings-vilje, trues også frontfagsmodellen. Dette er utgangspunktet når denne rapporten fokuserer på modellens utfordringer fra innvandring, næringsendringer, teknologiske endringer, inntektsskjevheter og utøvelse av pengepolitikken.»

LO fremholder at rapportenes innhold og konklusjoner er like riktige og relevante i dag, og at den viser et særlig behov for en videreføring av allmenngjøringen innenfor frontfaget for å ivareta den norske modellen. Ovennevnte viser også ifølge LO, på samme måte som Høyesteretts vurderinger og konklusjoner i STX-saken (HR-2013-496-A – Rt-2013-258), nødvendigheten av å stille krav om utgiftsdekning i tråd med forskriften § 7 om dekning av reise, kost og losji.

LO legger etter dette til grunn at det fortsatt vil være behov for allmenngjøring som et nødvendig tiltak for å oppnå likeverdige lønns- og arbeidsvilkår mellom innenlandsk og utenlandsk arbeidskraft innenfor verftsindustrien.

LO ber Tariffnemnda om å fatte vedtak overensstemmende med følgende: Forskrift av 11.10.18 nr. 1698 om allmenngjøring av Industriooverenskomsten for skips- og verftsindustrien videreføres med reviderte satser i henhold til bransjevise bestemmelser knyttet til Verksteds- og teknologiindustrien i Industriooverenskomsten 2020-2022.

Industriooverenskomstens bransjebestemmelser for verksteds- og teknologiindustrien har følgende nye satser for perioden 01.04.20 til 31.03.22 relatert til § 3 i dagens forskrift:

§ 3.Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører produksjons-, montasje- og installasjonsarbeid i skips- og verftsindustrien, jf. § 2, skal ha en lønn per time på minst:

- a) kr 187,14 for fagarbeider

- b) kr 178,62 for spesialarbeider
- c) kr 170,19 for hjelpearbeider.

Arbeidstakere som er ansatt på henholdsvis bedrift eller fast arbeidssted, som blir sendt på arbeidsoppdrag utenfor henholdsvis bedriften eller det faste arbeidsstedet, og hvor overnatting er nødvendig på grunn av arbeidsoppdraget, skal betales et tillegg per time på:

- a) kr 37,43 for fagarbeider
- b) kr 35,72 for spesialarbeider
- c) kr 34,04 for hjelpearbeider.

Tillegg som nevnt over tilkommer også arbeidstakere som er ansatt på reisebetingelser hvor det forutsettes at arbeidstaker arbeider på forskjellige steder/arbeidsplasser i sitt arbeidsforhold, når arbeidsoppdraget krever overnatting.

På arbeidsplasser med skiftarbeid skal det betales et tillegg per time på:

a) For toskiftarbeid (36,5 timer pr. uke):

1. skift: inntil lørdag kl. 14.00: intet

2. skift: kr 20,10

For skiftarbeid etter kl. 14.00 på dager før søn- og helligdager: kr 42,96

Fra kl. 14.00 på jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften: kr 61,58

Enhver time utover kl. 24.00 betales med tillegg som for 3. skift.

b) For treskiftarbeid (35,5 timer pr. uke):

1. skift: inntil lørdag kl. 14.00: intet

2. skift: kr 20,72

3. skift: kr 30,84

For skiftarbeid etter kl. 14.00 på dager før søn- og helligdager: kr 44,20

Fra kl. 14.00 på jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften: kr 63,32

c) For helkontinuerlig treskiftarbeid (33,6 timer pr. uke):

1. skift: inntil lørdag kl. 14.00: intet

2. skift: kr 21,96

3. skift: kr 32,57

For skiftarbeid etter kl. 14.00 på dager før søn- og helligdager: kr 46,67

Fra kl. 14.00 på jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften: kr 66,91

Tariffnemndas merknader

Tariffnemnda vil presisere at den ikke har tatt stilling til om vilkårene for fortsatt allmenngjøring foreligger i denne saken. Nemnda har likevel besluttet å sende utkast til forskrift om delvis allmenngjøring av Industriooverenskomsten/ VO-delen for skips- og verftsindustrien, på høring på bakgrunn av LOs begjæring. Begjæringen og høringsuttalelsene vil deretter danne grunnlag for Tariffnemndas vedtak i saken.

Høring

Tariffnemnda ber om at høringssaken blir forelagt underliggende etater, medlemsorganisasjoner og andre som kan ha interesse av å avgi høringsuttalelse.

Frist for å sende inn hørings svar er 26. februar 2021.

Høringer er åpne, og alle kan sende innspill til Tariffnemnda. Svar på høringen merkes med ref. nr. 2020/9 og sendes på e-post til post@nemndene.no eller per post til:

Tariffnemnda
Postboks 4720 Torgard
7468 Trondheim

Med hilsen

Terese Smith Ulseth
Tariffnemndas leder